

ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОЇ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ СПІЛКУВАННЯ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ FACEBOOK

У статті зроблено спробу окреслити певні напрями дослідження мовленнєвої поведінки жінок та показано різні погляди на цю проблему. У роботі здійснюється аналіз жіночої інтернет-комунікації на прикладі висловлювань у соціальній мережі Facebook та співсталення її з особливостями усного спілкуванням слабкої статі.

Ключові слова: мовленнєва поведінка жінки, doing gender, інтернет-комунікація, феміністична лінгвістика.

Матейчик М. П. Особенности женской интернет-коммуникации на примере общения в социальной сети Facebook. В статье сделана попытка очертить некоторые направления в исследовании речевого поведения женщин, и показано разные взгляды на эту проблему. В работе анализируется женская интернет-коммуникация на примере высказываний в социальной сети Facebook и сопоставляется с особенностями устного общения слабого пола.

Ключевые слова: речевое поведение женщины, doing gender, интернет-коммуникация, феминистическая лингвистика.

Mateychuk M. P. Features of female online communication on the example of chatting in the social network Facebook. The article attempts to outline different researches dealing with communicative behavior of women and shows different views on this problem. The paper analyzes women's online communication on the example of expressions in the social network Facebook and compares it with features of women's oral communication.

Key words: communicative behavior of women, doing gender, online communication, feminist linguistics.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасна світова лінгвістика націлена на вивчення «людського фактора» в мові, що свідчить про певні методологічні зрушення, що покликані наблизити мову до її безпосереднього носія – до людини. Вивчення комунікативної поведінки останньої, дає змогу глибше та повніше розкрити мовні закони, закономірності та принципи. Особливості мовленнєвої поведінки жінок – це тема, яка цікавить не лише мовознавців, але й соціологів. Вона відіграє все важливішу роль у повсякденному житті, бо найбільшою запорукою успіху у будь-якій сфері є вміння порозумітися, знайти спільну мову, прийти до компромісу при вирішенні навіть найпростіших проблем. З огляду на це, і впливає **актуальність** даного дослідження, яке покликане сприяти розвитку ефективної міжстатевої комунікації. Сучасна наука, яка розвивається в умовах всесвітньої глобалізації, націлена на міжпредметну інтеграцію. У даній статті розглядаються особливості мовлення жінки не лише на лінгвістичному рівні, а й на соціологічному, поведінковому, що сприяє розвитку обох наук.

Аналіз досліджень з проблеми. На сьогоднішній день уже не виникає сумніву в тому, що мовленнєва поведінка жінки відрізняється від чоловічої. Предметом наукового дослідження тут виступають стереотипні особливості жіночого мовлення.

Першим із науковців, хто звернув увагу на деякі відмінності у мовленнєвій поведінці жінок, був Вільгельм фон Гумбольдт. Зокрема, у своїх спостереженнях він зазначав, що жінки, як правило, розмовляють виразніше, емоційніше. Вони рідше вживають лайливі слова та схильні до своєрідного прикрашення свого мовлення [2, 12]. Однак Гумбольдт займався культурами та мовами, які вважалися екзотичними (індіанськими, африканськими тощо). Одним із перших, хто займався мовленнєвою

поведінкою жінок у західних культурах, був данський лінгвіст Отто Єсперсен [4]. На основі своїх досліджень він дуже конкретно визначає відмінності у мові чоловіків та жінок. Згідно з його поглядами, жінки у своєму мовленні вживають неповні складносурядні речення, евфемізми, підсилюючі прислівники, обмежений словниковий запас, посередній вибір лексичних одиниць, говорять більше та швидше. Однак лінгвістичне дослідження статі як наукова дисципліна завдячує своїм виникненням не О. Єсперсену, а жіночим рухам 60-х – 70-х років ХХ ст. Саме в цей час з'являється стаття американки Робін Лейкофф «Мова та місце жінки». За Лейкофф, мова жінки вирізняється наступними особливостями: жінки володіють деференційованим словниковим запасом на позначення кольорів; вони використовують «слабші» лайливі слова та вигуки, ніж чоловіки; вживають тривіальні прикметники; ставлять розділові запитання; використовують слова, що виражають невпевненість; висловлюються ввічливіше, ніж чоловіки [2, 13 – 14].

У Німеччині проблемою жіночого мовлення займалася Сента Трьоммель-Пльотц [9]. Її уявлення про використання мови жінкою майже співпадає з уявленнями Лейкофф. Обоє науковців негативно оцінюють мовленнєву поведінку жінки. Однак їхні дослідження базувалися перш за все на спостереженні, а не на емпіричних фактах. Німецька представниця феміністичної лінгвістики Л. Пуш теж займалася проблемами жіночого мовлення. Проте вона приділяла більше уваги вивченню німецької мовної системи, яка, на її думку, носить в собі ознаки сексизму [6].

З появою перших емпіричних студій, відбувається поворот у оцінці мовленнєвої поведінки обох статей. Адаже з цих досліджень випливає, що жінки послуговуються мовою значно грамотніше, використовують підрядні речення, опираються у своїх судженнях на почуття тощо. Таким чином, у лінгвістиці виокремилася два напрямки щодо оцінки мови жінки: негативний та позитивний. Однак американський лінгвіст Дебора Таннен

постулює ще й третій напрямок. Згідно з її позицією, жінки говорять інакше, але так само добре, як і чоловіки [7; 8].

Варто також відмітити, що в останні роки виник ще один підхід щодо трактування мовленнєвої поведінки статей, який увійшов у сучасну лінгвістику під англomовним терміном *doing gender*. Вихідною позицією тут теж служать відмінності у комунікації статей, однак в центрі стоїть поняття соціальної, а не біологічної статі. Фактично, саме тут вживається поняття гендеру на позначення соціальної статі. Іншими словами, люди виражають свою приналежність до певної статі через поведінку, в тому числі мовленнєву [2, 20].

Мета та завдання статті. На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах євроінтеграції все більшу роль у житті людини відіграє вміння знаходити спільну мову. Важливим елементом у спілкування людства стає інтернет. Саме тому **мета** даної наукової роботи полягає у вивченні жіночої інтернет-комунікації на прикладі переписки у соціальній мережі Facebook. Тут можна виокремити наступні **завдання**: проаналізувати та порівняти особливості жіночої усної та інтернет-комунікації; окреслити основні тенденції розвитку жіночого електронного спілкування. Таким чином, дана стаття покликана доповнити та поглибити сучасні уявлення про мовленнєву поведінку жінки.

Результати та перспективи дослідження. Виходячи з основних емпіричних досліджень жіночого мовлення у різні періоди [1; 3; 5], спробуємо підтвердити або спростувати їх релевантність і для електронної комунікації. Більшість науковців схиляється до думки, що переписку у соціальних мережах слід все-таки трактувати не як писемне, а як усне мовлення. Спираючись на результати аналізу усної жіночої комунікації, слід зазначити, що у розмові жінки орієнтуються на дотримання граматичних норм та норм вимови. Проаналізувавши цілий ряд електронних висловлювань, ми прийшли до висновку, що жінки, так само,

як і чоловіки, приділяють мало уваги граматичній організації своїх інтернет-висловлювань. Зокрема, пишуть іменники з маленької літери, не дотримуються правильного порядку слів, дуже часто висловлювання позбавлені когерентності, використовуються еліптичні речення тощо. Яскравими прикладами можуть послужити наступні фрази з соціальної мережі, що розміщені на сторінках її користувачів: *«geilo....@malz: den ausdruck hab ich mir ausgeliehen, lang nicht mehr benutzt, hab`dank:-)»*. *«die weigerung der menschen aus dem ruhrgebiet auch nur als gast an der realität teilzunehmen...hau mich wech:-)»*. *«ach was soll`s, ich oute mich, fand sie früher geil und heute noch geiler:-)»*. *warte noch auf den tag an dem gary seinen drang nach perfektem gesang auch mal beiseite lässt und einfach nur flasht wie die anderen!»*

У висловлюваннях дуже багато англіцизмів, що може бути пов'язане із сучасними тенденціями у розвиткові німецької мови. Вживання англійських слів, згідно останніх досліджень, притаманне і звичайному усному мовленню жінки: *«me too:-)»...schön mal was von dir zu hören, promovierender erfolgsmensch, gratuliere☺»*. *«hi süße, bist nen schatz. immer schön von euch zu hören. drück dich auch dolle»*. *«hitting the road, it`s important to learn your route before»*.

Однією з основних ознак жіночого мовлення є його емоційність. Таким чином жінка бажає встановити своєрідний внутрішній контакт з партнером. Щодо електронного спілкування, то емоції тут проявляються у повній мірі: дуже часто, порівняно з чоловіками, використання смайлів, повторення знаків оклику, розтягування звуків, вживання різноманітних вигуків для вираження почуттів тощо: *«daaaaaaaaneeeeeeeeeeeeeeeeel, ich wünsche dir ebenso ein gutes neues jahr! kommste mit?:-)»*. *«Schööön. Dann bist du ja ganz nah bei mir :-) Hoffe, es geht Dir gut und wir freuen uns, Dich bald wieder zu sehen. Fahre heute Abend bei Maria vorbei und berichte ihr :-* Sie wird sich freuen!!!»*. *«bald ist*

nikolausabend da...lalalalala....heute...yeah yeah yeah:-)». «freeeeeed, nimmst du karin und mich mit zu den wombats????!!! wir können, was «patiiii angeht mit roberto mithalten, du wirst sehen, gib uns ne chance:-)....». «helau helau helau....ZZzzzzZZZZ....kotz».

У жіночій інтернет-комунікації, так само, як і в усному мовленні, наявна величезна кількість зменшено-пестливих форм. Це, безсумнівно, тісно пов'язано з емоційною насиченістю висловлювань та для підсилення останньої: «heeeeyuu **ellichen:**), nach minden wollte ich abends zum pilates, danach bin ich bestimmt platt, die woche war hart:(, wieso fragst du?» «hi süße, bist **nen schatz**. immer schön von euch zu hören. drück dich auch dolle». «Hallo **Knubbelchen**, alles Liebe zum Geburtstag wünsch ich dir! Liebe Grüße! :o)».

Для жіночого мовлення характерна певна непевненість, яка проявляється у вживанні умовного способу – кон'юнктива. Яскравою ознакою жіночої мовленнєвої поведінки є також використання часток: «ach wie schön... ich **wär** doch glatt mit euch gegangen. ich hab **nämlich** noch NIX... wenn ich doch nicht so weit weg wohnen **würde**...und wenn ich doch nicht krank **wäre** :((ich hoffe dass ich das noch vor dem last-minute-geschenke-hol-sturm schaffe nächste woche *mir graut es.....* wie gehts euch **eigtl**.???????» «kann ich aba schwänzen...für essen mit dir... meld dich:) hab um 2 wieder, dass is wichtig..also 13 **wär** gut».

Слід також відмітити, що жінки значно частіше ставлять питання, особливо розділові. Цей постулат релевантний і для інтернет-комунікації слабкої статі: «du, ich weiß es selbst nicht genau, aber sie zog mich förmlich magisch an. außerdem ist es die hand eines schriftstellers, dennoch bedenklich???:)». Яскравою ознакою таких висловлювань є наявність не одного, а кількох знаків запитання, що можна трактувати як елемент емоційності мовлення: «Was geht denn mit dir ???». «ich habe keine ahnung, müsste ich mich mal informieren...was gehtn bei dir soo?? =P»

Дуже часто у висловлюванні жінок можна зустріти вживання слів, що вказують на вищий ступінь прояву певної ознаки: *«Jo, war nett... ich bin (leider) ein Silvestermuffel, bin per se an Silvester spätestens um 22Uhr totmüde ;-))»*.

Деякі науковці зазначають, що у розмові жінки більше схильні до запинок, ніж чоловіки [2, 15]. Щодо інтернет-комунікації, то тут важко судити. Однак аналіз висловлювань осіб жіночої статі у соціальній мережі Facebook показав, що вони фактично кожне повідомлення переривають крапками: *«tyaa vieles XD komme diesen weekend lemgo....meine mutter ist im krankenhaus...»*. *«Aber wir sehen uns später...jihaaaa ;) Und natürlich wird das heiss XD :-*»*. *«Frohe weihnachten...schön gefeiert ??»*

Щодо лайливих слів, то, проаналізувавши близько ста висловлювань, нам вдалося знайти лише один приклад їх вживання (*«boooooah....du sauuu XD»*), що підтверджує той факт, що жінки не тяжіють до використання «грубого слівця».

Проаналізувавши цілий ряд висловлювань жінок у соціальній мережі Facebook, приходимо до висновку, що інтернет-мовлення мало відрізняється від усного спілкування. Проте тут слід виділити певні особливості. Зокрема, використання великої кількості смайлів, повтор розділових знаків тощо. Однак ця форма спілкування, ще не достатньо вивчена, хоча з кожним роком стає все популярнішою. Наприклад, соціальна мережа Facebook, за даними інформагенств, є найпопулярнішою в Німеччині. Вона налічує близько 20 мільйонів активних користувачів. Слід зазначити, що не меншою популярністю користуються численні форуми, на яких люди дискутують на різні теми. Електронне листування вже стало невід'ємною частиною нашого життя. Спілкування у Twitter теж належить до яскравих прикладів інтернет-комунікації. Таким чином, ця форма спілкування ще потребує детальнішого вивчення та розкриває перед наукою широкий потенціал для емпіричного та теоретичного дослідження.

Список використаної літератури

1. Adam, Eva und die Sprache / Hrsg. K. M. Eichhoff-Cyrus. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2004. – 373 S.
2. Braun Friederike Reden Frauen anders? Entwicklungen und Positionen in der linguistischen Geschlechterforschung // Adam, Eva und die Sprache / Hrsg. K. M. Eichhoff-Cyrus. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2004. – S. 9 – 29.
3. Duhme Svenja ‚Frauensprache‘ und ‚Männersprache‘ in *Cosmopolitan* und *Men's Health*. Eine sprachliche Analyse der Zeitschriften unter Berücksichtigung ihrer jeweiligen Leserschaft [Elektronische Quelle]. – Zugang : http://www.linse.uni-due.de/linse/esel/arbeiten/maenner_frauen_zeitschriften.pdf (18.01.11).
4. Jespersen Otto Die Sprache, Ihre Natur, Entwicklung und Entstehung. – Heidelberh, 1925.
5. Gottburgsen Anja Kleiner Unterschied, große Wirkung: Die Wahrnehmung von weiblichem und männlichem Kommunikationsverhalten // Adam, Eva und die Sprache / Hrsg. K. M. Eichhoff-Cyrus. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2004. – S. 27 – 41.
6. Pusch Luise F. Das Deutsche als Männersprache / L. Pusch. – Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1984. – 324 S.
7. Tannen Deborah Du kannst mich einfach nicht verstehen. Warum Männer und Frauen aneinander vorbeireden. – Hamburg, 1991.
8. Tannen Deborah Gender and discourse / D. Tannen. – New York, 1993.
9. Trömel-Plötz Senta Frauensprache: Sprache der Veränderung / S. Trömel-Plötz. – München : Frauenoffensive, 1982. – 320 S.